

breuk op een positie als deze, en op een distinctie als de onderhavige, laat concludeeren, dan is het écla-tante verschil tusschen het Nieuwe Testa-ment en wat er aan voortafging (nu over heel de breedte genomen) vervallen. Maar op dit verschil baseert de juist uw redeneering.

VRAAG II. Op onze schouders rust de taak niet, deze vragen te beantwoorden; wij hebben ze voor ons stand-punt afgesneden, door de verbondswraak (als acte, die intreedt) over heel de linie van het nog in deze wereld optredende verbond te aanvaarden, en door ze af te leiden, niet uit een door GOD ZELF gewild maatregel (nationaal bestaan van Israël), noch uit een wederom door GOD geleefden vorm: een groote kerk in een groote stad, maar uit het ongeloof. Maar daar-over spreken we ons wel in een slotartikel uit. Thans hebben we nog maar één vraag, en dan niet zoozeer tot Dr Thijs als tot het gereformeerde volk: indien er nu al zóo lang over het verbond kwesties zijn, en indien het nog zóo gemakkelijk is (want dit artikel heeft ons geen hoofdbrekens gekost, daar is het veel te goed-koopte stof voor), opinies van de tegenwoordige redactie van een blad met die van de vroegere in conflict te zien komen, is dan het in 1936 opgestoken alarm, dat plotseling een synode overviel, ook inzake het ge-nadeverbond, wel op zijn plaats geweest? En dacht men er uit te komen met een paar nieuwe volzinnen, waarvoor in de huidige situatie ons kerkelijk leven bewaard moge blijven?

O, ik vind dit allemaal tragisch genoeg. Ik weet best, dat men het ook mij kan laten gebeuren: de éene passage van „De Reformatie” tegen de andere overstellen, als dit blad eenmaal zoo oud zal zijn als „De Heraut”. En ik zou dit alles als strijdmethodes verfoeien, wanneer het dáárom zelf, als om een plat pleziertje, ging. Maar zóo staan de zaken niet. Hier wordt aangeklaagd; hier wordt gezegd: het is zoo erg; hier wordt gerept van ontrouw aan de belijde-nis. En tot wie zóo spraken, en met zulke klachten plotseling een synode overviel, tot hén zeggen we, terwijl die klachten nog in discussie zijn: waar blijft ge met het antwoord op de vragen, die uw eigen meeningen doen rijzen, zoodra ge maar even thetisch aan het woord komt? Is die phase der aanklachten inzake con-fessioneele geschillen voorbij, dan zal niemand eerder dan wij er van afzien, „nieuwe” met „oude plunje” te vergelijken. Thans doen wij het bewust, niet om de aanklagers aan te klagen, maar om hen te vragen: zou het maar niet beter zijn, het roer om te werpen?

Vóór de argumentatie kan zulk een vraag lijken op capitulatie.

Daarna bestaat dat gevaar niet meer. Zoo men wil, kan men zelfs, stel eens, dat men zich bij concrete gebeurtenissen wilde uitspreken in die richting, zeggen: Chamberlain zoekt de telefoonlijn, die naar Zuid-Duitsch-land verbinding geeft...

K. S.

De quaestie van het nieuwe kerkrecht. (V.)

De voorstanders van het nieuwe kerkrecht beroepen zich, behalve op allerlei feiten uit vroeger en later tijd, waarbij zij echter nalaten behoorlijk met de omstandi-geden en beschouwingen destijds te rekenen, ook op autoriteiten: Voetius, Hoornbeek, de Synopsis, de Con-fessie van Westminster, e.a., maar zonder ook daarbij genoegzaam te onderscheiden, of datgene in het licht te stellen, wat noodig is om recht te waardeeren, wat die autoriteiten leeren. Soms wordt maar alleen de naam genoemd, zonder eenige aanhaling, alsof men daarmee hier kon volstaan. Bij Voetius laat men na de onder-scheiding te maken van Voetius I en Voetius II, die ik als noodzakelijk aanwees, zonder dat men aantoon-t, dat zoodanige onderscheiding ongegrond is, en onderwijl men zelf zich veroorlooft van Voetius af te wijken, of hem als soms te veel aan het Independentisme toe-gevend voorstelt.

POPULAIR-WETEN: SCHAPPELUKE SCHEPSEN

Geestelijke volksgezondheid.

IV.

Maar niet alleen de Christenheid, ook anderen hadden in voorgaande eeuwen oog gehad voor de geestelijke volksgezondheid en hadden begrepen, dat de sociale hygiëne meer omvat dan uitsluitend de lichamelijke verzorging.

Zoo noemde Prof. Pruys van der Hoeven (p.m. 1860) de hygiëne zulk een uitgebreide wetenschap, dat zij nauwelijks door een menschengeest te om-vatten is. Haar gebied, zoo schrijft hij in het toen-malig tijdschrift „De Schat der Gezondheid”, strekt zich over de geheele maatschappij uit. Zij vordert veelzijdige geographische studiën en menigerlei praktische kennis, die heinde en ver moet worden opgedaan. De hygiëne moet zoowel voorlichten bij het bouwen van steden, dorpen en huizen als de aarde leeren bebouwen en bewoonbaar maken. Zij moet huisgezin en staat besturen, voedsel en kleding regelen, bij huwelijkskeuze en bedrijf worden geraadpleegd, ons behoeden voor besmet-ting, onze gezondheid bewaren, onze opvoeding leiden, het opzicht hebben over land- en zeemacht

Waar we met Hoornbeeks redeneering terechtkomen, n.l. bij rechtmatig-verklaring van het ingrijpen van Koning Willem I in 1815/1816, heb ik reeds aangewezen in „De Reformatie” van 29 April j.l.

Men beroept zich ook op de Confessie van Westminster, hetzij slechts door deze te noemen (Ds Joh. Jansen), hetzij door er iets van over te nemen („De Heraut” van 1 Mei j.l.). Doch het verband, waardoor het aan-gehaalde in zijne beteekenis recht duidelijk kan worden, laat men weer onvermeld en onbesproken. Nu gaf ik reeds in „De Reformatie” van 20 Mei in mijn artikel „Niet geslaagd” de woorden van deze Confessie in het Latijn, met hare Engelsche, en met eene Duitsche vertaling. Daarheen zij voor het oorspronkelijke ver-vezen. Hier volgt eene vertaling door mij zelven: „Het is de taak van Synodes en Concilies om geschillen over het geloof en consciëntiegevalen tot beslissing te bren-gen (determinare), hoewel als dienende (ministerialiter quidem); regelen en voorschriften, waardoor de open-bare eeredienst van God en het bestuur Zijner kerk te beter geordend worden, vast te stellen (constituere); klachten over slecht beheer aangebracht, toe te laten, en daarover autoritatief te beslissen (decernere). Deze besluiten en beslissingen moeten, als zij met Gods Woord overeenstemmen, met eerbied en onderworpenheid aan-genomen worden, en dat niet enkel omdat zij met Gods Woord overeenstemmen, maar ook, dank zij de macht, die ze vaststellen (verum etiam gratia potestatis et constituentis), daar deze eene ordening Gods is, daartoe in Zijn Woord aangewezen (ut quae sit ordinatio Dei ad id in verbo suo designata)”. Zoodaals ik toen ook reeds de opmerking maakte: „Van eigen optreden van meer-dere vergaderingen om zich in de plaats van kerkeraden te stellen, wordt hier in het geheel niet gerept”. Het puntje, waarover het bij dit nieuwe kerkrecht gaat, wordt daarin dus niet eens aangeroerd, en daarom heeft het beroep voor dit kerkrecht op deze Confessie reeds deswege geene kracht. Voorts wordt hier voor Synodes en Concilies een gezag opgeëischt, dat Voetius uitdrukke-lijk afwijst. Deze Confessie zegt n.l., dat deze Synodale besluiten niet alleen met eerbied en onderworpenheid moeten worden aangenomen, als zij en omdat zij met Gods Woord overeenstemmen, maar ook om de macht, die ze vaststelt, dus omdat die een Synode of Concilie is. Daarvan echter wij Voetius niet weten, zoodaals ik nog in het vorige nummer van „De Reformatie” aanwees. Die stelt, dat zelfs beslissingen over de leer der Waarheid niet daarom de consciëntie binden, ook wanneer zij naar den Woorde Gods zijn, dat zij door eene Synode zijn genomen, doch alleen omdat zij met Gods Woord overeenstemmen. (An illi saltem Canones conscientiam obligent, qui continent dogmata divina fidei aut morum, aut substantiale quid disciplinae seu poliae Ecclesiastice ipso verbo Dei praescriptum. Resp. Materialiter, indirecte, et per accidens conceditur; sed formaliter, directe, et per se Neg.) Daarin komt wel eene zeer verschillende beschouwing over de meerdere vergade-ringen uit. Deze Confessie kent aan de Synodes als zoodanig zekere autoriteit, enig gezag toe, waarvan juist Voetius niets moet hebben. Het is daarom geen wonder, dat de voorstanders van het nieuwe kerkrecht gaarne zich op deze Confessie beroepen, hoewel zij over het betreffende punt zich juist niet uit.

Dit alles is echter slechts bijkomstig. Hoofdzak is iets anders.

Dat is de vraag, wat voor Synodes het eigenlijk zijn, die deze Confessie leert of aanneemt. Dat zegt zij in hetzelfde hoofdstuk 31, in de voorafgaande paragraaf. Daar luidt zij: „Quemamodum licitum est Magistratibus Synodum Ministrorum aliorumque qui sunt idonei con-vocare, quibuscumque de religionis rebus deliberent ac consultant: Ita si Magistratus fuerint Ecclesiae hostes aperti, licebit Christi ministris a seipsis virtute officii, eieve cum aliis idoneis, accepta prius ab Ecclesia suis delegatione, in istiusmodi conventibus congregari”. Chap. XXXI, 2. De officiële Engelsche vertaling geeft dit aldus weer: „As Magistrates may lawfully call a Synod of

en ons niet verlaten bij het graf onzer afgestor-venen.”

In zijn „Schat der Gesontheit” noemt Dr Johan van Beverwijck (1594—1647) onder de verschil-lende momenten, die invloed vermogen uit te oefen-en op het lichaam, allereerst de „Bewegingen des Gemoeds”. De dagelijksche ervaring leert ons, zoo zegt hij, „dat het Lichaem verandert en ont-roert wordt door de Bewegingen der Zielen. Siet men niet hoe dat de mensche van een droevige of blijde tijding haestig gebootschap, in zijn aen-gezicht en al zijn leden verandert? Soo gaat het met de Gramschap, Vrees, Liefde, en ander ont-roeringen. Dat de ziele mede beweegt en ontroert wordt door het Lichaem, en siet men niet alleen in rasende koorts en andere siekten, maar ook in droncken lieden”. Aan den anderen kant kun-nen ook lichamelijke afwijkingen tot psychische veranderingen leiden. En dit alles is niet verwon-derlijk, integendeel zeer begrijpelijk door de „grote ghemeeenschap, die daer is tusschen de Ziele en het Lichaem, die malkanderen soo het goet, als 'tquaedt dat se hebben, gestadigh mede-deelen”.

Ook bij vader Cats vinden we aanduidingen van psychische hygiëne, gelijk blijkt uit de volgende versregels¹²⁾:

12) Dr A. Th. Planten: De zorg voor de volksgezondheid door alle eeuwen heen. N. T. v. Gen., 1931, III, blz. 3774.

13) „Middelen dienende tot bewaaring van de gesont-heit”. (Uit: Tachtigh-jarige bedenckingen).

Ministers and other fit Persons, to consult and advise with about Matters of Religion: So if Magistrates be open Enemies to the Church, the Ministers of Christ, of themselves by Virtue of their Office, or they with other fit Persons, upon Delegation from their Churches, may meet together in such Assemblies”. In het Neder-landsch kunnen wij het aldus zeggen: „Evenals het aan de Overheden geoorloofd is, Synodes van dienaren en van anderen die geschikt zijn, samen te roepen, om met hen over de zaken der religie te beraadslagen en te raadplegen: zoo zal het, als de Overheden openbare vijanden der kerk zijn, aan de dienaren van Christus geoorloofd zijn, uit zichzelf, krachtens hun ambt, of aan hen met andere geschikt, als zij tevoren eens afvaardiging van hunne kerken ontvangen hebben, in dergelijke samenkomsten te vergaderen”.

Wat hierbij nu dadelijk treffen moet, is, dat de Over-heid voorop gaat. Wanneer de Overheid openlijk vijandig aan de kerk is, dan ja mogen ook de dienaren des Woords uit zichzelf in Synode samenkomen. Maar de Overheid wordt toch eerst genoemd. En blijkbaar moet deze dienaren en anderen ter Synode samen-roepen. Slechts wanneer zij in gebreke blijft, of niet wil, hare vijandschap tegen de kerk toont, mogen de dienaren des Woords uit zichzelf samenkomen krach-tens hun ambt. Voorts roept de Overheid niet kerken saam, maar dienaren des Woords en andere geschikte personen. Zij gaat hierbij dus naar eigene keus te werk. En zij laat niet deze personen beraadslagen, doch zelve doet zij het met hen. En dat blijkt § 3 niet maar om eens met hen te spreken, doch om met hen bepalingen te maken en het kerkelijk leven te regelen. (Zie wat over de taak dezer Synodes volgens deze Confessie in het begin van dit artikel in vertaling werd medegedeeld.) We hebben hier dus geheel het systeem van Koning Willem I in 1815/16. De Overheid kiest naar eigen in-zicht predikanten en anderen om met hen te overwegen. En met hen beslist zij de geloofsgeschillen en consciëntie-gevallen, stelt zij de regelen voor den eeredienst vast, beslist zij autoritatief over klachten, bij haar ingekomen. Deze Synodes zijn geheel Overheidsinstrument. Dat zij dan autoritatief besluiten en beslissen, is geen wonder. Dat zijn nu de Synodes, die door de voorstanders van het nieuwe kerkrecht aan onze Gereformeerde Kerken ten voorbeeld gesteld worden. Op eene Confessie, die dergelijke Synodes belijdt, beroepen zich deze voorstan-ders, Ds Joh. Jansen enkel door haar te noemen, blz. 4. Prof. Dr H. H. Kuyper met aanhaling van enkele wor-den uit Cap. XXXI, 3, zonder melding te maken van wat over deze Synodes vooral gaat in 2. We kunnen zien, dat we bij dergelijke beroepen moeten controleeren en zelf de dingen nagaan en uit eigen oogen kijken, om niet op een dwaalspoor geleid te worden.

En wel zijn dit niet de eenige Synodes, die deze Confessie kent. Als de Overheid openlijk vijandig is aan de kerk, mogen de dienaren des Woords ook uit zichzelf en krachtens hun ambt in Synode samen-komen, of zij met andere geschikt, die dan echter door hunne kerken gedelegeerd moeten worden. Maar deze Synodes komen slechts in de tweede plaats. En wat zijn het dan voor Synodes? Zijn het dan, evenals bij het Gereformeerde kerkrecht, zoodaals onze kerkenordering het aangeeft, art. 41, samenkomsten van kerken? Neen, maar samenkomsten van dienaren des Woords. Anderen behoeven er niet bij te wezen, hoewel het mag, dat ook anderen er bij zijn. Dezen hebben dan echter deputeering door hunne kerken noodig. De dienaren des Woords komen virtute officii, krachtens hun ambt, de anderen door kerkelijke afvaardiging. Althans dat schijnt de bedoeling. De Confessie is op dit punt niet overduidelijk. Maar door bij de dienaren des Woords te spreken van virtute officii, schijnt de noodzakelijkheid der delegatie beperkt tot de „andere geschikt”.

In deze Confessie komt aldus eene geheel andere be-schouwing der meerdere vergaderingen uit, dan in het Gereformeerde kerkrecht van onze kerkenordering en van Voetius. Bij deze Confessie is het de Overheid, die

„Indien je qualijk vaert en hebt geen medicijnen,
„Doet slechts na desen raet, het onheyl sal
[verdwijnen:
„Vooreerst, hoe dat 'et gaet, vermijt een gram
[gemoet,
„En geeft aen Godt de wraeck van die u qualijk
[doet.
„En soo je zijt geneyght om langh gesont te leven
„Soo dient benaede sorgh van u te zijn gedreven.
„Want die baert menigh quaet en schent het
[jeugdigh bloet,
„Dus maeckt dat uwe ziel geruste sinnen voet.”

alsmede uit het slot van zijn gedicht: „Op de ge-sontheit en hare weerdigheyt”:

„Wat dient er meer gesegt van alle werelts saken,
„Die niet gesont en is, wie kan hem vrolijk
[maken?
„Wel aen dan; wie je zijt, gaet, soeckt dan
[aldermeest
„Gesontheit aen het lijf, gesontheit aen den geest!”

Ook in het grijs verleden vindt men de sporen van geestelijke volksgezondheid. Dat de Romeinen de gezondheid van geest als het hoogste goed be-schouwden, blijkt duidelijk uit de bekende waar-den van Juvenalis¹⁴⁾: „Mens sana in corpore sano”. De gangbare voorstelling toch, als zouden deze

14) Een Romeinsch hekeldichter uit de 2e helft der eer-ste eeuw na Chr.

samenroep, en en met hen be-niet, dan doen-of desnoods me-lijk niet de ke-dienaren des V-Een clericaal e

En deze Syno-onzer kerken Synodes belijdt-rende, wat de-meerde kerkre-nadere toelicht

Deze Westm-is een voort-Maar die voor-De Synodis-cilles, al kom-goede dingen-door de Overh-opperheerschap-kerken, maar-samenleven, z-Confessie hou-bij Oud-Israël,kerk zelfstand-zeggenschap v

Dat doet oo-roep op David-fende het doe-den, Disp. XL-zinnige mag e-Synodes, c. 2-Kerk is, een t-haar, c. 21. De-herust bij de-a d Synod u-ab et in Eeck-samenroeping-naar de Syno-en in de kerk-de Westminster-de Synopa-herders en he-niet alleen de-deputeerden i-in haar stem-naam, maar-zonden zijn”.reliquo corpo-solos, aed et-interesse et li-Ecclesiae a q-uitgesloten, n-in publica h-quam suffra-woordt in deze-deel gevorder

De Overhei-hier in eene-leen bij zijn-Overheid, als-cilles, die doc-warring en-alles eerzaam-moet worden-als het noodi-tur, sententia-fragetur). De-de eerste en-te verhindere-te verschaffe-kracht te doe-als het nood-getlijke straf-ging van de

woorden b-lichaam een-Prof. Gunt-door Juven

„sanus”, n.l. niet in-bij voorkeu-zoover, ald-in het dag-niet uitdru-woord uits-dachten. E-samenstelli-daaraan g-nus, welk-maar dwar

Juvenalis-van het lie-juist ander-een estel-In zijn 10-voorkomen-dat de gez-maar dat l-is, om vol-beschikbaa-lichaam te

15) Prof. J-Hygiëne. Ve-beredening-blz. 23—24

ult and advise
Magistrates be
sters of Christ,
or they with
their Churches.
In het Neder-
venals het aan
in dienaren en
roepen, om met
adslagen en te
ieden openbare
n van Christus
ins hun ambt,
ij tevoren eene
gen hebben, in

is, dat de Over-
pelijk vijandig
e dienaren des
inkomen. Maar
L. En blijkbaar
Synode samen-
blijft, of niet
oont, mogen de
enkomen krach-
id niet kerken
ndere geschikte
e keus te werk
gen, doch zelve
3 niet maar om
hen bepalingen
gelen. (Zie wat
ze Confessie in
d medegedeeld.)
m van Koning
naar eigen in-
n te overwegen
a en consciëntie-
eerdienst vast,
haar ingekomen
rument. Dat zij
is geen wonder
oorstanders van
meerdere Kerken
e Confessie, die
h deze voorstan-
noemen, blz. 4,
an enkele woor-
te maken van
2. We kunnen
ten controleeren
n oogen kijken,
orden.

nodes, die deze
niet vijandig is
Woords ook uit
Synode samen-
dan echter door
den. Maar deze
plaats. En wat
dan, evenals bij
kerkenordering
n kerken? Neen,
Woords. Anderen
iet mag, dat ook
hter deputering
ren des Woords
mbt, de anderen
dat schijnt de
iet overduidelijk
te spreken van
eid der delegatie

heel andere be-
uit, dan in het
erkenordering en
de Overheid, die

een medicijnen,
onheyl sal
[verdwijnen.
it een gram
[gemoet,
die u kwalijk
[doet,
gesont te leven
e zijn gedreven,
schen het
[jeugdigh bloet-
sinnen voet."

ht: „Op de ge-

werelts saken,
m vrolijk
[maken?
oeekt dan
[aldermeest
aen den geest!"

men de sporen
at de Romeinen
oogste goed be-
bekende woor-
n corpore sano"
ls zouden deze
e 2e helft der eer-

samenroep, en met deze samengeroepen beraadslaagt, en met hen beslist en regelt. En doet de Overheid het niet, dan doen de dienaren des Woords het, deaverlangd of desnoods met eenige anderen. Dan ook zijn het eigenlijk niet de kerken, die in Synode samenkomen, maar dienaren des Woords met afgevaardigden van Kerken. Een clericaal element komt hier uit.

En deze Synodes zouden nu het ideaal voor de Synodes onzer kerken moeten zijn? Eene Confessie, die zulke Synodes belijdt, zou voorgesteld mogen worden als leerende, wat de macht van Synodes volgens het Gereformeerde kerkrecht is? Mag men zich daarvoor zonder nadere toelichting op haar beroepen?

Deze Westminsterse Confessie heeft veel uitnemends, is een voortreffelijk Gereformeerd belijdenisgeschrift. Maar die voortreffelijkheid zit juist niet in Cap. XXXI De Synodis et Conciliis, Over Synodes en Concilies, al komen ook in dit hoofdstuk natuurlijk wel goede dingen voor. Hier wordt overheersching der kerk door de Overheid geleerd, en dominocratie, clericalisme, opperheerschappij van dienaren des Woords over de kerken, maar hier is niet een Gereformeerd kerkelijk samenleven, zooals onze kerkenordering dat regelt. Deze Confessie houdt niet goed uit elkander den toestand bij Oud-Israel, en dien in de Nieuwe bedeeing, nu de kerk zelfstandig is, en de Overheid geene macht of zeggenschap van Godswege over haar heeft.

Dat doet ook de Synopsi niet, blijkens haar beroep op David, Salomo, Asa, Hiskia, Josia e.a., betreffende het doen samenkomen van Synodes door Overheden, Disp. XLIX, c. 22. Vooral als Christelijke en rechtzinnige mag of moet de Overheid heel wat doen inzake Synodes, c. 23, daar zij „eximium membrum" van de Kerk is, een uitnemend lid, voedster en verzorgster van haar, c. 21. Doch de saamroeping en zending ter Synode berust bij de kerk: Ut porro convocatio, ita et missio ad Synodum penes Ecclesiam est, idque pro ordine, ab et in Ecclesia stabilito, c. 26, d.i.: „gelijk verder de saamroeping, zoo berust ook de macht van zending naar de Synode bij de kerk, en wel naar de orde door en in de kerk vastgesteld". Dat is dus zuiverder dan in de Westminsterse Confessie. Zoo is het ook, wanneer de Synopsi zegt: „Want daar de kerk bestaat uit herders en het overige lichaam of de schape, volgt, dat niet alleen de herders, maar ook de ouderlingen of gedeputeerden van het (kerk-)volk daarin deelnemen, en in haar stemrecht hebben moeten, en dat niet in eigen naam, maar in naam van de kerk, door welke zij gezonden zijn". (Cum enim Ecclesia constet Pastoribus et reliquo corpore seu ovibus, sequitur, non Pastores solos, sed et Presbyteros seu Deputatos populi, ei interesse et in ea suffragari debere; idque non suo, sed Ecclesiae a qua missi nomine), c. 28. Diakenen zijn niet uitgesloten, noch laici, d. i. „gewone" leden, doch „ab illis in publica hac actione, consilium et arbitrium potius, quam suffragium requiritur", c. 29, d. i. „van dezen wordt in deze openbare handeling veel meer raad en oordeel gevorderd, door hunne stem".

De Overheid, als zij Christelijk en rechtzinnig is, komt hier in eene bijzondere verhouding. Zij mag er niet alleen bij zijn als elk geloovige, maar ook als Christelijke Overheid, als beschermster en verdediger van het Concilie, die door hare autoriteit de orde handhaaft, verwarring en rustverstoorders onderdrukt, en zorgt, dat alles eerzaam en wettig geschiedt. Die zelfs geraadpleegd moet worden, en gevraagd hare meening te zeggen, ja, als het noodig is, ook moet stemmen. (Quin qui consulari, sententiam dicere rogetur, imo si opus fuerit, suffragetur). Daar het haar taak is, als handhaafster van de eerste en van de tweede tafel der wet, Godslastering te verhinderen, en kalmte en ongedeerdheid aan de kerk te verschaffen, en wat op de Synode besloten wordt, van kracht te doen zijn, en met wetten de sanctionneeren, en als het noodig is, ook met toevoeging van zekere burgerlijke straffen tegen de weerbarstigen, tot bekrachtiging van de openbare onderhouding of inachtneming.

woorden beteekenen, dat alleen in een gezond lichaam een gezonde geest kan wonen, is volgens Prof. Gunning¹⁵⁾ volkomen onjuist en nimmer door Juvenalis gezegd of bedoeld. Het Latijnsche „sanus", dat wij door „gezond" vertalen, werd n.l. niet in de eerste plaats van het lichaam, maar bij voorkeur van den geest gebruikt. Dit gaat zelfs zoover, aldus genoemde auteur, dat de Romeinen in het dagelijksch leven, wanneer het tegendeel niet uitdrukkelijk blijkt, bij het hooren van dit woord uitsluitend aan de geestelijke gezondheid dachten. Hiervan getuigen ook de ontkennde samenstellingen in-sanus en ve-sanus en de daaraan gelijkwaardige omschrijving male sanus, welke niet beteekenen ziek of ongezond, maar dwaas, krank- of waanzinnig.

Juvenalis heeft dus niet het begrip „gezondheid" van het lichaam overgebracht op den geest, maar juist andersom, ter wille van een woordspeling, een esthetisch begrip ook op het lichaam toegepast. In zijn 10de satire, waarin genoemde woorden voorkomen, wil hij eenvoudig te kennen geven, dat de gezondheid van geest het hoogste goed is, maar dat het voor een gezonden geest wenschelijk is, om volkomen genot te verschaffen en geheel beschikbaar te zijn, zoo mogelijk ook in een gezond lichaam te wonen.

15) Prof. Dr. J. H. Gunning: Opvoeding en Geestelijke Hygiëne. Verslag van de vergadering der Ned. Ver. tot bevordering der geestelijke volksgezondheid, 5 April 1930, blz. 23—24.

Met het oog daarop moet zij ook kennis van de zaken nemen, en op hare wijze rechter wezen, en kan zij ook stemmen. Of althans moet zij uit Gods Woord overtuigd worden, dat hetgeen besloten is, naar waarheid, recht, en goed is, opdat zij toch niet maar blind aanneme en uitvoere de meening en willekeur van een ander. (eaque quae in Synodo decernuntur, rata facere et sancire legibus, et si opus sit, poenis quoque quibusdam politicis advervus refractarios additis, ad vigorem publicae observantiae; hoc respectu quoque rerum cognitor et iudex suo modo esse debet, et suffragator esse potest), c. 30. Hiermede worden dus heel wat macht en invloed op eene Synode aan de Overheid toegekend. Dat dergelijke beschouwing over de roeping der Overheid, en over de verbanding van Overheidsmacht met de meerdere vergadering, beteekenis moest hebben voor de opvatting der kerkelijke macht en ten aanzien van de uitvoering harer besluiten, spreekt vanzelf. Overheidsmacht en kerkelijke macht en meerdere vergaderingen worden aldus niet voldoende onderscheiden en uit elkander gehouden.

Tot hetgeen de Synode te doen heeft, kan ook behooren de veroordeeling van personen, waarbij men niet overhaast te werk gaan moet (quae cunctanter peragenda), en die in schorsing en afscheiding, ban en anathema bestaat, c. 58. Bij ambtsdragers komt eene bijzondere censuur, de schorsing in, en de verwijdering uit, het ambt, ook zonder hoop van dat ooit te herkrigen. (In Ecclesiastica persona peculiaris est censura, a munere suspensio et remotio, etiam sine spe unquam recuperandi), c. 59. Maar hier moeten we blijkbaar goed onderscheiden tusschen het uitspreken van een oordeel of vonnis, en de uitvoering daarvan. Want nu volgt in c. 60: „Op de behandeling van, en de eindbeslissing over, de voorgestelde zaken op de Synode volgt de uitvoering, die bestaat in het zorgen voor de inachtneming der besloten zaken. (Tractationem et conclusionem rerum propositarum in Synodo, Executio sequitur, quae est in procuracione observantiae rerum decretarum), c. 60. Wat dus in cc. 58 en 59 behandeld is, evenals hetgeen daaraan voorafgaat, betreft nog slechts het uitspreken van een oordeel, het vellen van een vonnis, doch nog niet de vraag der uitvoering. Deze wordt eerst nu, in c. 61 vv., besproken. En daarom had het beroep in „De Heraut" van 1 Mei j.l. op cc. 58 en 59 van Disp. XLIX dezer Synopsi geene kracht.

Nu doet zich ten aanzien dezer uitvoering eene niet lichte vraag voor, zegt de Synopsi, n.l. bij wien deze uitvoering berust. Dus moet men de machten onderscheiden, de kerkelijke en de burgerlijke. De kerk of de Synode handelt of dwingt niet met lichamelijke kracht, doch slechts met geestelijke, door de kerken te vermanen aangaande haar ambt, de kotters en schandelijk levenden te verwijderen van de gemeenschap der kerk, maar niet te doen als de paus en de pausgezinden, door den huisvader uit zijn huisgezin, den burger uit de stad, den koning uit zijn rijk uit te werpen. (Atque hic non levis quaestio movetur, penes quos illa sit. Ubi discernendae sunt potestates, Ecclesiastica et Civilis. Ecclesia aut Synodus, non agit aut coarctet vi corporali sed tantum spirituali; Ecclesias monendo sui officii, haereticos et flagitiosos submovendo ab Ecclesiae communione, non autem ut antichristiane facit Papa et Papani, ejiciendo patremfamilias domo, civem urbe, regem regno), c. 61. De kerk, en dus de Synode, heeft tot zoover deze macht, dat zij door brieven aan de kerken of door gedelegeerden hare besluiten uitvoert. (Ergo ea res entenus est Ecclesiae ac proinde et Synodi: quae decreta, Synodalibus Epistolis ad Ecclesias datis, aut per delegatos exsequitur). En dan wordt naar Hand. 15: 30, 30; 16: 4; 21: 25 verwezen, c. 62. Van een ingrijpen der meerdere vergaderingen, om zich in de plaats van kerkeraden te dringen en „te doen wat des kerkeraads is", wordt hier dus in het geheel niet gesproken.

Daarna echter wordt weer over de macht der Overheid gehandeld. En dan wordt in c. 63, gelijk in c. 30,

Ook de Romeinen wisten derhalve reeds, dat de gezondheid van het lichaam voor de ongereptheid van den geest niet onverschillig is en de gezondheid van den geest niet geheel onafhankelijk van het lichaam.

Maar niet alleen de Romeinen, ook de Grieken hadden oog voor de geestelijke zijde van den mensch en kenden de wisselwerking, die er tusschen lichaam en geest bestaat. Ten opzichte van gezondheid en ziekte, zoo zegt Plato, deugd en ondeugd is geen harmonie en disharmonie van meer beteekenis dan die van den geest zelf tot het lichaam zelf. Ontbreekt de harmonie, wanneer b.v. een zwak lichaam het voertuig is voor een sterken en machtigen geest of omgekeerd een sterk en krachtig lichaam een zwakken geest in zich herbergt, dan mist het gehele schepsel schoonheid. Nog sterker komt dit uit bij zichtbare disharmonie. Een lichaam b.v. met ongelijke beenen of met een andere mismaaktheid is leelijk, ondergaat bij onderlinge actie der lichaamsdeelen velerlei vermoeidheid, krijgt trekkingen, het waggelt wegens zijn wanstaltigheid en is aan ontelbare ongelukken blootgesteld. Hetzelfde geldt voor het schepsel als dualistisch wezen; geraakt daarin de ziel, krachtiger dan het lichaam, in hevige opwindung en brengt zij dit van binnen geheel in opschudding, zoo vult zij dit met ziekten; stort de geest zich vol kracht op wetenschap en onderzoek, dan sloopt hij het lichaam; geeft hij onderricht, of doet hij mee aan woordenstrijd in het openbaar of privé, die onder kwaadaardigen najver wordt uitgevochten,

grootendeels met dezelfde woorden, gezegd, wat zij in dezen moet doen als wachter van beide tafelen der wet en als lid der kerk, met beroep op de Keizers Aurelianus, hoewel een heiden (quavis Gentilis), Constantijn den Groote, Theodosius II, die de Synodaal veroordeelden lieten verdrijven en hen verbanden, c. 63. Dan volgen waarschuwingen aan de Overheid om voorzichtig, niet te vroeg, zonder dat de zaak wettig en goed beoordeeld is, en ook niet door verkeerde middelen, of te streng, hare macht te oefenen, c.c. 64 en 65. En daarna komt in c. 66 eene rechtvaardiging van dit optreden der Overheid in kerkelijke zaken. „Want de orde eischt wel, dat de functies onderscheiden zijn, maar onderscheiding strijdt niet tegen verbinding of samenwerking (conjunctio), en er is niets op tegen, dat wie in verschillende ambten voorgaan, toch vele dingen met gemeenschappelijke toelag tegelijk bezorgen, en ééne steen (voort)wentelen, ja, naar de behoefte van het oogenblik en als het dringt, somtijds in de plaats van den ander treden of diens taak op zich nemen (Etenim requirit quidem ordo ut sint distinctae functiones, sed conjunctioni distinctio non repugnat, neque quicquam obest quo minus qui diversis officiis praesunt, communibus tamen studiis multa simul procurent, unumque lapidem volvant, imo pro necessitate praesenti et urgente in alterius vicem quondamque subeant), c. 66.

Dit is de leer der Synopsi over de meerdere vergaderingen, in zoover wij er nu mee te doen hebben, en dus de macht der Overheid over de kerken en op de Synodes. Gaat het nu aan om, wanneer men deze leer der Synopsi aangaande de macht der Overheid in het kerkelijke leven verwerpt, zich maar zonder eenige nadere toelichting voor het nieuwe kerkrecht te beroepen op de Synopsi, hetzij door enkel haar te noemen, hetzij door een enkel zinnetje uit haar aan te halen, en dan ook nog niet eens te rekenen met het verband?

Wanneer het niet te doen is om maar indruk te maken, en hun, die het toch niet nagaan kunnen, eene suggestie bij te brengen, moet het beroep op autoriteiten ernstiger geschieden, op eene wetenschappelijk te verantwoorden wijze. Dan moet ook blijken, dat men zelf zo ingezien heeft niet alleen, maar ook nauwkeurig op het betreffende punt nagegaan, opdat men hunne voorstellingen deszake zuiver geve. Het beroep op autoriteiten mag geen valsche vlagvertoon zijn.

S. GRELDANUS.

Over eene verandering van houding. (II.)

Blijkbaar heeft de groote blijdschap over de verwerping der genoemde voorstellen op de Synode in 1914 Dr A. Kuyper Sr verhoinderd, zich nuchter rekenschap te geven van hetgeen de Synode toen eigenlijk uitgesproken had. Zekere vrees voor de belangen der Vrije Universiteit schijnt hem tevoren bevangen te hebben en, door die verwerping daarvan bevrijd, liet hij zich gaan, zonder dat Synodebesluit eens goed aan te zien en daarvan de ongerijmdheid op te merken. Ik heb terstond mijne bezwaren tegen dat besluit ingebracht in „De Bazuin" van 27 Nov. 1914. Laat mij dat stuk hier ter herinnering opnemen.

„n Synode-uitspraak.

Met 34 tegen 14 stemmen werd den 8en Nov. j.l. door de Synode der Geref. Kerken in Nederland dit voorstel aangenomen:

De Synode der Geref. Kerken, kennis genomen hebbende van de voorstellen, bij haar ingekomen inzake het doctoraat aan de Theol. School, overwegende de argumenten die in het Rapport der Commissie voor en tegen kortelijk zijn aangegeven, gehoord de discussie, besluit aan dat verzoek, vervat in de voorstellen der Particuliere Synoden van Groningen en Drenthe, om n.l. aan de Theol. School het promotierecht te verleen, niet te kunnen voldoen.

dan vreet de vurige felheid het lichaam in en catarrhale aandoeningen volgen.¹⁶⁾

Daarom leert Plato, dat nimmer de ziel zonder het lichaam, noch het lichaam zonder de ziel bewogen moet worden, opdat beide tegenover elkander in evenwicht blijven en dientengevolge gezond. Daarom moet hij, die de wetenschap beoefent, ook lichaamsbewegingen maken, gymnastiek beoefenen. Aan den anderen kant dient hij, die veel lichaamsarbeid verricht, de bewegingen van den geest te beoefenen door zich met vlijt op muziek en wetenschap toe te leggen.

Uit het voorgaande blijkt duidelijk, dat de meening als zou geestelijke volksgezondheid iets geheel nieuws zijn, van allen grond onthoofd is en dat degene, die geestelijke volksgezondheid als een novum beschouwt, niet verder denkt dan zijn schrijffpen lang is. De practijk van de geestelijke volksgezondheid is reeds vele eeuwen lang beoefend, zij het dan op niet zoo groote en uitgebreide schaal als tegenwoordig. Nieuw in eigenlijken zin is alleen de organisatie van de verschillende vereenigingen en inrichtingen, die op dit gebied werkzaam waren of zijn, de nauwere samenwerking op dit uitgestrekte arbeidsveld, de synthese van voorzorg, zorg en nazorg, de systematische wetenschappelijke voorlichting op het terrein der psychische hygiëne.

D.

A. C. D.

16) Dr H. J. L. Lulofs: Plato over psychisch lijden. N. T. v. Gen., 1925, II, blz. 2554—2555.